

Колабораціонізм і державна зрада. Кримінально-правова доктрина та адвокатська практика в умовах воєнного стану

Ця книга є комплексним науково-практичним дослідженням найбільш чутливої та складної категорії кримінальних проваджень у сучасному праві – злочинів проти основ національної безпеки.

В умовах воєнного стану питання державної зради та колабораційної діяльності набули особливої актуальності, ставши не лише юридичним, а й суспільно-політичним викликом. Автор системно аналізує кримінально-правові конструкції, підходи до кваліфікації діянь, межі кримінальної відповідальності та проблеми доказування у справах цієї категорії.

Р. В. Гайворонський

**КОЛАБОРАЦІОНІЗМ
І ДЕРЖАВНА ЗРАДА:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА
ДОКТРИНА
ТА АДВОКАТСЬКА
ПРАКТИКА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Практичний посібник для адвокатів

Харків
«Право»
2026

Гайворонський Р. В.

Г15 Колабораціонізм і державна зрада: кримінально-правова доктрина та адвокатська практика в умовах воєнного стану : практ. посіб. для адвокатів / Р. В. Гайворонський. – Харків : Право, 2026. – 212 с.

ISBN 978-617-8852-05-4

Ця книга є комплексним науково-практичним дослідженням найбільш чутливої та складної категорії кримінальних проваджень у сучасному праві – злочинів проти основ національної безпеки.

В умовах воєнного стану питання державної зради та колабораційної діяльності набули особливої актуальності, ставши не лише юридичним, а й суспільно-політичним викликом. Автор системно аналізує кримінально-правові конструкції, підходи до кваліфікації діянь, межі кримінальної відповідальності та проблеми доказування у справах цієї категорії.

УДК [343.322:343.121.4](477)(035)

ISBN 978-617-8852-05-4

© Гайворонський Р. В., 2026

© ТОВ «Видавничий дім
«Право», 2026

ПЕРЕДМОВА

Повномасштабна збройна агресія проти України поставила перед національною правовою системою виклики, до яких не була готова жодна європейська країна ХХІ ст. Окупація значних територій призвела до того, що мільйони українських громадян опинилися в умовах, де межа між щоденним виживанням і кримінально караною співпрацею з ворогом стала майже непомітною.

Поспішне введення в березні 2022 р. ст. 111¹ до Кримінального кодексу України стало необхідною відповіддю на загрози національній безпеці. Проте широта формулювань та відсутність на той момент сталої судової практики породили низку правових колізій. Як відрізнити вчителя, який навчає дітей за «новими стандартами» під тиском, від ідеологічного пропагандиста? Де закінчується гуманітарна допомога населенню і починається господарська колаборація з агресором?

Ця книга виникла як результат глибокого аналізу перших років правозастосування законодавства про колабораціонізм, державну зраду та пособництво. Вона не є лише теоретичним трактатом – це **практичний путівник** через лабіринти воєнного права.

У цій праці поєднано три критичні компоненти:

1. Доктринальний аналіз: детальне роз'яснення ознак складів злочинів, де «добровільність» та «умисел» розглядаються як наріжні камені кваліфікації.

2. Процесуальна зброя: алгоритми дій адвоката, від боротьби з «автоматизмом» арештів до тактики контратаки на експертизи.

3. Доказова база: шаблони документів та посилання на ключові позиції Верховного Суду, що вже встигли сформулювати «правовий щит» проти необґрунтованих обвинувачень.

Головна місія цієї книги – забезпечити, щоб у запалі боротьби за безпеку держави не була принесена в жертву справедливість. Ми виходимо з того, що **право на захист є абсолютним**, а кожен вирок у справах про нацбезпеку має бути взірцем бездоганної юридичної логіки та гуманізму.

Цю працю призначено для адвокатів, слідчих, прокурорів та суддів, які прагнуть не просто «виконувати план», а творити правосуддя, що стане фундаментом для майбутнього примирення та відбудови України

АНОНС КНИГИ

Ця книга є комплексним науково-практичним дослідженням найбільш чутливої та складної категорії кримінальних проваджень у сучасному праві – злочинів проти основ національної безпеки.

В умовах воєнного стану питання державної зради та колабораційної діяльності набули особливої актуальності, ставши не лише юридичним, а й суспільно-політичним викликом. Автор системно аналізує кримінально-правові конструкції, підходи до кваліфікації діянь, межі кримінальної відповідальності та проблеми доказування у справах цієї категорії.

Окрему увагу приділено адвокатській практиці: стратегії захисту, побудові процесуальної позиції, роботі з цифровими доказами, оперативними матеріалами та інформацією з відкритих джерел. Розглядаються типові помилки слідства та суду, а також ризики розширювального тлумачення кримінального закону.

Книга поєднує доктринальний аналіз із практичними інструментами захисту, включаючи алгоритми роботи адвоката, підходи до оскарження доказів та орієнтири судової практики, з урахуванням стандартів верховенства права та практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ).

Видання буде корисним:

- для адвокатів і прокурорів;
- суддів;
- науковців у галузі кримінального права;
- студентів юридичних факультетів;
- усіх, хто досліджує питання національної безпеки та кримінальної відповідальності в умовах війни.

Книга містить 6 частин. Підрозділи кожної частини пронумеровані римською цифрою – номер частини, арабськими з дужкою – номери підрозділів цих частин, наприклад: I 1) і т. д.

Для зручності викладу в книзі вжито скорочення:

- ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини;
- ККУ – Кримінальний кодекс України;
- КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України;
- Конституція України;
- Конвенція – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

Ця книга – не просто теоретична праця, це практичний інструмент для розуміння та роботи зі справами, де право, безпека і справедливість перебувають у найвищій точці напруги.

ЗМІСТ

Передмова	3
------------------------	----------

Анонс книги	4
--------------------------	----------

ЧАСТИНА І

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	5
1. Поняття колабораціонізму та пособництва державі-агресору ...	5
2. Законодавче регулювання: правова база та спеціальні закони	10
3. Повний аналіз статей 111 ¹ та 111 ² ККУ	18
4. Відмежування колабораційної діяльності від державної зради	20
5. Відмежування від пособництва державі-агресору	27
6. Суб'єкт злочину: кримінально-правовий аналіз	29
7. Суб'єктивна сторона	31
8. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення (колабораційна діяльність): кримінально-правовий аналіз	33
9. Кваліфікуючі ознаки	36
10. Особливості воєнного стану	40

ЧАСТИНА ІІ

СУДОВА ПРАКТИКА	44
11. Практика Верховного Суду	44
12. Виправдувальні вироки	46
13. Типові помилки слідства	59
14. Практика апеляційних судів	61
15. Практика ЄСПЛ	63

ЧАСТИНА ІІІ

ТАКТИКА АДВОКАТА: ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ ТА ЕКСПЕРТИЗИ	70
16. Захист на стадії повідомлення про підозру	72
17. Захист під час обшуків	75

18. Захист під час допиту	84
19. Робота з доказами	89
20. Визнання доказів недопустимими.....	90
21. Контратака на експертизи	94
22. Запобіжні заходи	107
23. Домашній арешт	116
24. Тримання під вартою	126
25. Застава.....	128
Висновки до роботи (частини I–III)	135

ЧАСТИНА IV

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ

ТА ОСКАРЖЕННЯ

26. Клопотання адвоката	138
27. Скарги адвоката	140
28. Процесуальні інструменти.....	145
29. Апеляційні скарги.....	157
30. Клопотання про закриття провадження.....	164

ЧАСТИНА V

СУДОВИЙ РОЗГЛЯД І ЗВІЛЬНЕННЯ

ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

31. Передача на поруки	175
32. Зміна кваліфікації	177
33. Малозначність	181
34. Відсутність складу злочину	184

ЧАСТИНА VI

ШАБЛОНИ ДОКУМЕНТІВ

35. Клопотання про закриття провадження.....	187
36. Клопотання про зміну запобіжного заходу.....	189
37. Апеляційна скарга	191
38. Касаційна скарга	193
39. Заперечення на підозру	195

40. Передача на поруки	196
Висновки до книги.....	199
Заклучне слово.....	201
Джерела	206

Виробничо-практичне і наукове видання

Гайворонський Руслан Володимирович

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ І ДЕРЖАВНА ЗРАДА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ДОКТРИНА ТА АДВОКАТСЬКА ПРАКТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Практичний посібник для адвокатів

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 04.08.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 9.6. Обл.-вид. арк. 4. Тираж 100 пр. Зам. № 726

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
Тел. (097) 445-07-79
Вебсайт: <https://promart.in.ua>
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025

Перейти на сайт →